

Ratko Perić

SVEĆENIK — PROPOVJEDNIK BOŽJE RIJEČI

Pitanje koje nas ovdje zanima i koje bismo pokušali osvijetliti u okviru koncilskih smjernica i naših pastoralnih zahtjeva vrlo nam je blisko, poznato i praktično te stoga raspravljati o njemu može biti i korisno. Kako se, naime, prenosi i širi Božja riječ po našim propovijedima? Na koji se način mi, svećenici, odnosimo prema svojoj staleškoj dužnosti držanja homilija? Iz evanđeoskog nauka i crkvenog života znamo da je osnovna svećenička uloga vjerodostojno prenošenje Radosne vijesti svijetu: »Budući da se nitko ne može spasiti ako prije ne uzvjeruje (usp. Mk 16, 16), zato je prvenstveni zadatak prezbitera, kao suradnika biskupa, da svima naviještaju Božje Evanđelje«,¹ te da na taj način utemeljuju i umnažaju Božji narod. A posljedica bi propovjedničke riječi imala biti: u nevjernicima buđenje spasonosne vjere, a u vjernicima hrana za vjerski život. Sličnu misao o ulozi propovjedništva izražava i dogmatska uredba o Crkvi: »Premda svećenici nemaju vrhunac pontifikata i u vršenju svoje vlasti ovise o biskupima, ipak su s njima spojeni svećeničkom čašću i posvećuju se po sakramentu Reda, na sliku Krista, vrhovnog i vječnog Svećenika, da propovijedaju Evanđelje i da pasu vjernike i da vrše službu Božju.«² Na prvom se dakle mjestu navodi naviještanje Evanđelja, koje se ne ostvaruje samo svećeničkim životom i primjerom već isto tako i riječju i nagovorom.

Svjedoci smo da na sve strane ima propovijedi, jer obilujemo brojem svećenika. Svake se nedjelje ili blagdana u svakoj našoj crkvi izlaže vjernicima tumačenje dotičnoga svetopisamskog teksta i obrazlaže poziv na spasenje. Prikladno je stoga zahvatiti takvu tematiku.

1. Vrijednost riječi

Može se koji put čuti, a ponekad i pročitati, kako je možda rijetko u povijesti bilo razdoblja sličnih ovom našem u kojem se temeljna ljudska riječ iskrivila i uvenula, izgubivši svoju izvornu snagu, značenje i važnost u međuljudskim odnosima. Govor s radija, televizije ili kakve skup-

¹ Presbyterorum Ordinis, 4.

² Lumen Gentium, 28; usp. Christus Dominus, 12.

štine, riječi učitelja, mladih, roditelja, pa i one koje su u crkvi izgovorene, nemaju onakva odjeka kakav bi se od njih očekivao. Pod onim najvrijednonosnijim i najčešćim riječima koje skrivaju dubinsko životno značenje, kao što su: ljubav, sloboda, mir, istina, život, pravda, Bog, čovjek i sl., suvremeni ljudi ne shvaćaju uvijek isto i na isti način. Dapače, mnogi se u svojim objašnjenjima međusobno toliko razlikuju i razilaze da se katkada potpuno i doslovno protuslove. Stariji kao da uopće ne razumiju mladež, a mladež smatra da je za nju posve zastario govor njezinih pretahodnika. Riječima se malo vjeruje, jer se više nudi paketa obećanja negoli ostvarenja. Štoviše, riječi se izvrću, izobličuju, opovrgavaju i postaju toliko vjerodostojne koliko športske izjave izrečene uoči kakve utakmice.

No, sigurno nije to tako porazno kako bi se moglo na prvi pogled učiniti. Riječ je u ovo naše moderno doba suknela novim plamenom iz ljudskih srdaca i glava, provrla iz usijanih mašta i mladenačkih doživljaja, živnula poletnijom snagom iz životnih dogodovština i tehničkih dostignuća. Naši su duhovni izričaji s jedne strane pretijesni da u sebi obuhvate sve ljudsko doživljavanje i misaonost, a s druge strane toliki im je obujam da se nikada neće moći pretražiti njihovo unutarne bogatstvo i otkriti tajanstvena moć. Vidimo kroz naš život, u razvojnom putu od djetinjstva do starije dobi, što znače pojedini pojmovi, kako nas poneki znaju godinama osvježavati i hraniti, a prema drugima tako smo osjetljivi da ih ne volimo od drugih ni čuti, a kamoli sami izustiti.

Činjenica je da je oduhovljeni glas najjače ljudsko sredstvo u međusobnim odnosima. Po riječi se ljudsko biće definira. »Riječ je izraz osobe, dionik njezina dinamizma, u njoj ima neka djelotvornost.«³ Ona u čovjekovu životu naznačuje poruku, objavu duha, otkriće svijesti. Ona je jeka povijesti, život, ljubav, zov na bitak. Dapače, ne samo čovjek nego se i Bog definira kao Riječ: »U početku bijaše Riječ i Riječ bijaše u Boga i Riječ bijaše Bog« (Iv 1, 1). Po stvarateljskoj Riječi Božjoj sve je nastalo. Bog se kroz povijesni tijek objavljavao ljudima *gestis et verbis*, po svojim divnim djelima, ali i po riječima koje je stavljao u usta svojih izabranika i proroka.⁴ Dok se Riječ proglašava, uvijek nešto objavljuje i stalno u povijesti i čovjeku djeluje.⁵ Poziva ga na obraćenje i svetost. Vrhunac očitovateljske Božje Riječi jest u Kristu Gospodinu. On je Riječ utjelovljena, uvremenjena među nama ljudima i po njoj se sve posvećuje i spašava. »Živa je, uistinu, riječ Božja i djelotvorna; oštija je od svakoga dvosjekla mača; prodire dotle da dijeli duh i dušu, zglobove i moždinu te prosuđuje nakane i misli srca. Nema stvorenja njoj skrivena« (Hebr 4, 12—13).

Ako dakle postoji apsolutna vrijednost Božje Riječi, ako je ljudska riječ u ljudskim međuopćenjima nešto najčudesnije i najsnažnije, s pravom se i potrebom moramo pitati kakve su naše propovjedničke riječi koje ljudima našega vremena prenose poruku Boga Spasitelja.

³ Riječ ljudska, u Rječniku bibl. teologije, KS, Zagreb 1969, 1110.

⁴ Usp. Dei Verbum 2, 14, 17.

⁵ Usp. Riječ Božja, u RBT, 1098—1110.

2. »Ludost propovijedanja« i sablazan propovijedi

Nama je ljudima neshvatljivo zašto je Bog uzeo upravo našu ljudsku, iako značajnu, ali ipak siromašnu i mucavu riječ da po njoj razglašava sebe, svoju slavu i spas čovjeku. Na ovo pitanje nalazimo paradoksalan odgovor sv. Pavla u Prvoj poslanici Korinćanima (1, 21): »Doista, kad svijet u mudrosti Božjoj Boga ne upozna mudročću, svidjelo se Bogu ludošću propovijedanja spasiti vjernike.« Ovdje bih želio postaviti pitanje nama svećenicima: kako se pripremaju, sastavljaju i izvode naše propovijedi; služe li one, promatrajući s našega ljudskog gledišta, za izgradnju Božjega kraljevstva u nama i našim slušateljima, ili su ponekad na sablazan vjernicima a na sramotu nama svećenicima? Koliko mi sami od sebe nastojimo da propovjednička riječ ne ostane na vrbi svirala, već da resko zasiječe u srce ljudi i uzdrma njihove savjesti? Kako mi međusobno izmjenjujemo iskustva, utječemo jedni na druge i naizmjenice se obogaćujemo? Imamo časopisa koji donose gotove propovijedi⁶ i više rubrika po raznim listovima⁷ gdje se svećenicima pružaju misaoni okviri i ideje homilija. Međutim, čini se da nam manjka ono što je mnogo važnije i iziskovitije: da mi sami svojim vlastitim iskustvom i trudom dorastemo propovjedničkoj službi i da budemo otvoreni poticajima Duha Svetoga prepuštajući Božjoj milosti koja je iznad naših sila. Drugim riječima: radi se o tome da u odgovarajućoj (tj. maksimalnoj) mjeri pokrenemo svoje prirodene sposobnosti i stečenu spremu u razmišljanju i pripremanju nedjeljnih propovijedi, a da se ne zadovoljavamo samo čitanjem ili pamćenjem cjelovitih sastava iz tuđih glava.

Vrijedno bi bilo ponovno pročitati one savjete⁸ i članke u kojima iskustveni propovjednici prikazuju negativne strane suvremenih propovijedi i propovjednika, pokazujući ujedno kako bi trebalo činiti.⁹ No, dosta bi bilo zaći i među obični puk pa, i ne pitajući, poslušati što vjernici, ne stručnjaci u ovom poslu, ali zahvalni potrošači naših propovijedi, pričaju o nedjeljnim govorima svećenika, župnika i kapelana. Malo koga od nas neće zaboljeti u duši kad čujemo kojeg priprostog pučanina vjernika koji, inače bez govorničke vještine i škole, pripovijeda u zboru sužupljana da bi bolje on znao govoriti nego jedan (spomenu mu ime) mlađi svećenik. Još je tužnije prisustvovati tužbi pogdjekoje starca koji iz usta učevna i školovana svećenika očekuje živu i snažnu besjedu ohrabrenja i spase-nja, a kad tamo: vjernik se mora crvenjeti dok svećenik propovijeda, odnosno zapinje, muca, mrsi, opetuje se, poštapa kojekakvim šupljim izra-

⁶ Takav je časopis *Izvori Istine* koji izdaju dominikanci na Korčuli.

⁷ *Usp. Služba Riječi, Vjesnik Đakovačke Biskupije, Glas Koncila* itd.

⁸ *Usp. Nekoliko primjedbi na današnje propovjedništvo, VDB, 4/1963, str. 68—71; 5/1963, str. 95—98; — Mlađi Demosten, 12/1963, str. 202—203. — J. Kribl, Laik o našem propovjedanju, 5/1973, str. 95—98; 6/1973, str. 118; 7—8/1973, str. 141—143.*

⁹ *Usp. Propovjednici priručnici, VDB, 4/1962., 58 — 59; F. K., Anemične propovijedi. Služba Božja, 5—6/1965, str. 63 — 68; Isti, Propovijedi i propovijedi, SB, 5—6/1967, str. 397—403; Msgr. P. Pajić, Povijest spasenja s propovjednikovih usana za današnjeg čovjeka, Bogoslovska smotra, 1—2/1967, str. 193—197; I., Kerigmatičari bez kerigme, SB, 1/1968, str. 68—70.*

zima ne znajući govoru ni početka ni kraja. Tko će u takvim prigodama onemogućiti puku dosadu i zijev, ako se pred njim drži propovijed-uspavanka ili govor pun stereotipnih fraza, izgovaran glasom što rastvara i najčvršće živce?! Propovjednik beskrvno gleda iznad klonulih slušateljskih glava ili je u svojoj smetenosti i sam podmotao glavu preda se, prekrizio ruke na prsima i prekinuo svaki budilački dodir sa svijetom, ni ne opažajući koliko mu pobožnih osoba, koje još nisu zakunjale, »prijete« krunicom iz klupa. Sigurno bi bilo zanimljivo ispitati one što odustaju od sv. mise, koliko ih na to navode poneke propovjedničke gnjavaže. Možda se ljudi ne bi ovako ponegdje udaljavali od crkve, kad bi u njoj, umjesto nesuvisla, neodgovorna i ubitačna propovjednikova praznoglasja, nailazili na ozbiljan, duhovan, krepak evanđeoski govor. Prepoznata je, ali još uvijek pomalo primjenjiva ona francuska duhovita izreka: »U Parizu nekoliko stotina svećenika koji svake nedjelje propovijedaju, a narod ipak još vjeruje u Boga«. Propovijed, umjesto da bude izvor vjere, postaje kamen kušnje po vjeru Božjega naroda.

Bili bismo, međutim, i jednostrani i nepravedni kad ne bismo istaknuli i drugu pohvalnu i časnu činjenicu: one vrsne propovijedi i vrijedne propovjednike. Ima ih kojima ne treba dva put govoriti da ti dođu održati misu i homiliju, bilo kojom zgodom. Ispituju teren gdje se nađu, zanimaju se za vrline i poroke u određenoj župi. Solidno se spremaju za nastupe. Oni znaju što imaju reći. Propovijed im je građena na čvrstim dogmatskim i logičkim razlozima iz kojih sasvim spontano slijedi konkretna moralna primjena. Ne vrte se isključivo u moralističkim (negativističkim) vodama, nego nastoje ponajprije utjecati na razumsku sferu vjernika u kojima će se sama od sebe pojaviti misao i odluka o potrebi promjene života. Ako takvi propovjednici ne mogu uvijek napisati propovijedi — a zna se da ih ima koji uvijek pišu cjelovitu propovijed — oni joj barem izrade nacrt: svrstaju misli i govore puku u želji da poruka istine dopre do srži svih nazočnih. Ne mijenjaju boju lica slušali ih obični vjernici ili visoki intelektualci ili čak kritičarska braća svećenici, jer su svjesni da ne propovijedaju za vlastitu slavu i reklamu, već za spasenje ljudi. Ne zavaravaju se mišlju da mogu govoriti bilo kako među neukima, a da se posebno moraju pripremiti pred onima koji će imati smionosti prosuđivati ih u javnosti. Snažnu riječ jednako upućuju i nekolicini i velikom mnoštvu. Krivo bi bilo pomisliti da takvi navjestitelji Božje riječi nisu prezaposleni drugim poslovima, da se i njima ne može pridati svojstvo: graditelja, matičara, pohoditelja bolesnika, vozača itd. Ali oni ne smještaju brigu za propovijed na rub svoje svećeničke djelatnosti već u njezino središte, jer im je nalog o naviještanju Evanđelja prodro do srčike svijesti. To su oni svećenici koji se sa svom ozbiljnošću odnose prema zadatku koji su preuzeli na sebe, poštujući Riječ Božju iznad svega i čuvajući dostojanstvo i sebe i svoga svećeničkog staleža.

3. Naravna svojstva i osobno zalaganje

Učili smo u retorici i homiletici, stručnim bogoslovskim predmetima, koje smo redovito polagali i još redovitije u stranu odlagali, kako je za govornika potrebno da ima i fizičkih i psihičkih prikladnosti: »ugodnu vanjštinu, zvonak i topao glas, snažne govorne organe, naravno gipke kretnje, a k tome pun duhovitosti i bogate mašte, izvanredno dobra pamćenja«¹⁰ itd., ali je isto tako, ako ne i više, potrebna teorijska i praktična govornička izobrazba, koja obuhvaća svojstva, način i tehniku uvjeravanja kao i sastavljanje, pamćenje i držanje govora odnosno propovijedi. Nerijetko se može čuti od pokojeg dobra navjestitelja Evandjelja kako vrstan propovjednik ujedinjuje u sebe kvalitet pjesnika, govornika i glumca.

Još su stari znali reći da *poeta nascitur, a orator fit*, premda se svi u neku ruku rađamo govornicima. Ipak u većini se slučajeva govornik izgrađuje mukotrpnim uvježbavanjem i praksom. Svatko je spreman govoriti u obranu svoje vlastite stvari. Možda je razlog za one promašene naše propovijedi upravo u tome što zastupanu stvar dostatno ne smatramo svojom vlastitom svojinom! Ako svećenikova propovijed nije prožeta, uz bogate evanđeoske misli, i pjesničkim slikama, domišljajima, kratkim i jezgrovitim i lako zapamtljivim izrekama, neće imati potpuna uspjeha. Odličan propovjednik poznaje i primjenjuje sve govorne pregibe, uspone i pitanja. U njega je rječnik tečan, bogat, dostojanstven, književan i pun kontrasta, poticaja i primjera uzetih iz života, i to suvremenoga. Ne djeluje samo na logiku razuma već i na osjećaje srca želeći obuhvatiti čitava čovjeka. To pak pretpostavlja da i on ne govori samo iz pameti već i iz svoga srca. Osim toga, potrebno je da ima i glumačkih (ne dvoličnih, farijejskih) sposobnosti: da se zna uživjeti u osobe kojima govori, razumjeti njihove probleme, očitavati njihovu misaonu formu i sadržaj, iznositi van njihovo podsvjesno tvorivo.

Ovo što se ovdje kani reći odnosi se i na urođene i na stečene darove. Svećenik koji svojim pogledom i glasom nije moćan obujmiti cio Božji puk pred sobom, koji nije kadar ispružiti propovjedničku ruku kao produžetak svoje riječi, kojemu je baš sve-svejedno što se stotinjak vjernika u crkvi rascvalo od oltara do kora, koji se ne zalaže da napravi red u crkvi, ne može ni očekivati da mu riječ bude uvjerljiva i plodonosna. Za propovijed je potrebna atmosfera. Nema toga propovjednika koji nije kadar, samo ako želi biti smjelorek, da drži u pažnji svoje slušatelje — imajući u vidu datosti mjesta, vremena i osoba — da onemogućući pubertetskim barabama čitanje novina ili međusobno dobacivanje ili starijim osobama da zahrču zbog prikladna položaja. Sterilna je isprika: »Ne mogu ja to izvesti, nije mi to u naravi, meni to nikako ne ide, ne volim se zavađati i zamjerati s narodom...« Kakva je muka i zavada postaviti red i mir koji treba da vladaju u izvedbi ovakvih liturgijskih funkcija?! Zar nije poraznije stanje

¹⁰ Dr. Đuro Gračanin, *Temelji govorništva*, Zagreb 1968, str. 24—25.

ako vjernici nastoje sračunato zakasniti dok župnik ispričovjedi svoje ili izići prije propovijedi da bi sačuvali koji živac više te se naknadno vratiti na Podizanje?

Ako za takve neuspjehe ne krivimo sebe, što se vrlo rijetko događa, onda najlakše bacamo krivicu na narod koji se u ovo nesretno doba izvraćio i izrodio. I to sve činimo po onom prastarom istočno-grešnom prokušanom načelu u Edenu: Adame, »Ti si, dakle, jeo sa stabla s kojega sam Ti zabranio jesti?« Čovjek odgovori: »Ženu koju si stavio uza me — ona mi je dala sa stabla, pa sam jeo«. A Bog reče ženi: »Što si učinila? Zmija me prevarila, pa sam jela«, odgovori žena, itd. (Post 3, 11—13). Elem, vazda drugi odgovorni, krivi i nepravedni, a ja uvijek prav pravcat. Već je u Starom zavjetu prestao učinak drevne poslovice: »Oci jedoše kiselo grožđe, a sinovima trnu zubi« (Jer 31, 29; Ez 18, 2). Ne možemo se ispričavati da je prijašnji župnik pustio branu te pošla voda niz livadu, pa je nikako više zaustaviti. Ako ćemo biti iskreni pred Bogom, pred svijetom i pred samima sobom, onda moramo mi priznati svoj grijeh, svoj preveliki grijeh. Velika krivnja za neuspjeh naših propovijedi nalazi se na našoj strani, u našem bašmebrigaštvu i nespripremanju.

No, moramo biti oprezni i kod ovakvih prosudaba. Ima naimе svećenika koji se najozbiljnije pripremaju za propovijed, koji od srca, uvjerenljivo govore, ali ipak njihove riječi neće podjednako primati prosječno obrazovan čovjek i onaj koji nije nikada ni vidio osmogodišnje i više škole. I bez obzira na školu i kulturu, riječ neće imati uvijek jednako tlo. Tu se susrećemo s tajnom i prisporobom o propalu i uspjelu sjemenu. Misao koja se ovdje želi naglasiti jest ova: ako i u onih zauzetijih svećenika-propovjednika ode podosta zrnja na голу ledinu, kamen ili žbunje, koliko će tek manje uroda ubrati oni kojima je do propovjedne pripreme stalo kao do lanjskog snijega.

Sv. Pavao, unatoč tome što je imao neugodnih promašaja u svome propovjedničkom maratonu od Jeruzalema preko Atene do Rima, nikada ipak nije posustao i rekao zašto bi propovijedao kad ne vidi koristi. Dapače, čim bi mu ponestalo glasovnog kontakta s ljudima, dao se na pisanje poruke koju je imao priopćiti drugima. Ostavio nam je svoje poslanice u kojima blješti sva temperamentnost, založivost, apologetika i djelo ovoga moćnog prenositelja Božje riječi. Na peru se čak dotle izvio da su mu vjernici govorili: »Poslanice su, kaže, stroge i snažne, ali tjelesna nazočnost nemoćna i riječ bezvrijedna« (2 Kor 10, 10).

4. Razmatranje kao priprema za propovijed

Neće se otkriti nikakva tajna niti će se braća sablazniti ako se kaže da je već priličan broj svećenika skinuo s dnevnoga reda onaj način jutarnjeg razmatranja koji smo, volentes-nolentes, slijedili u sjemenišnim i bogoslovijskim kapelicama. Nemaju više svećenici, pogotovo mlađi, petnaest,

dvadeset minuta vremena sjediti i čekati dok naleti koja pobožna misao (onih drugih uvijek se nađe u preobilju) da je premeću po srcu i glavi. Razmatranje i molitvu zamijenili smo takozvanim pastoralnim radom. Ali može se još uvijek mnogo toga »spasiti«. Iako u zadnje doba izlazi sve više tiskanih ne samo korisnih već i nužnih stvari za obnovu našega razmatranja,¹¹ ipak nam neće nitko zamjeriti ako pokušamo pod isti vremenski razmak obuhvatiti i tzv. razmatranje i pripremu za propovijed. Što je razmatranje drugo negoli uviđaj i razmišljanje nad Svetim pismom. A ako proučavamo odlomak slijedeće nedjelje ili blagdana, ujedno se spremamo za propovijed. Uvijek možemo izlučiti dio vremena, doći prije sv. mise ili ostati nakon nje u crkvi, uzeti starozavjetna i novozavjetna čitanja tražeći njihovu unutaraju vezu, hranu za svoju dušu i konkretnu primjenu u svojoj župi. Ako se promišljeno gradivo stavi na papir i opet na nj navrati, mogu se pokazati pravi umni i duhovni biseri u našoj propovjedničkoj praksi.

Znamo koji put i sebi i drugome postaviti pitanje: ne znam o čemu bih u nedjelju govorio. Ako ovakva rečenica nije obična fraza već stvarno pitanje koje želi odgovor, onda bi bilo preporučljivo otvoriti koncilске pastirske dokumente pa u njima pokušati naći rješenje.¹² Prema saborskim sugestijama i smjernicama sastav propovijedi uvijek bi morao imati u vidu barem ova tri elementa.

Sveto pismo. Sabor na prvom mjestu spominje da se svaka propovijed mora zasnivati na Svetom pismu. »Sve, dakle, crkveno propovijedanje — kao i sama kršćanska religija — treba da se hrani i upravlja Svetim pismom. U svetim knjigama, naime, Otac nebeski s velikom ljubavlju dolazi u susret svojim sinovima i s njima razgovara. A tolika je sila i moć u riječi Božjoj da je ona uporište i životna snaga Crkvi, a sinovima Crkve ona je jedrina vjere, hrana duši, čisto i nepresušno vrelo duhovnog života.«¹³ U daljnjem tekstu ista konstitucija ističe da iz Sv. pisma »crpe zdravu hranu i sveto se osvježuje i služba riječi, to jest pastoralna propovijed, kateheza i svaka kršćanska obuka, u kojoj liturgijska homilija treba da zauzme izuzetno mjesto.«¹⁴ Kako inače mi možemo drugima nešto uvjerljivo govoriti, ako nismo prije toga sami sebe osvjedočili, razmišljajući o tome? Jedino onda kad naše propovijedi budu nicali iz naših srdaca u kojima se bude pohranjivala, čuvala i razmišljala riječ Božja, kao u primjeru Isusove Majke (usp. Lk 2, 19), moći ćemo i pred drugima nastupati kao osvjedočeni Kristovi proroci, a ne kao zvučni ovosvjetski praporci. Ima dosta cimbalu u svijetu. Sveti je Augustin govorio da je lako postati »jalov propovjednik Božje riječi izvana«, ako se ona »ne sluša iznutra«.¹⁵

¹¹ Mislim u prvom redu na nedavno izišlu knjigu — priručnik K. Tilmanna, *Meditacija — temeljna ljudska dimenzija*, KS, Zagreb 1975.

¹² O razlici između propovijedi općenito i liturgijske homilije, v. članke Dr. Č. Čekada, *Nedjeljna (i blagdanska) »homilija« kao pastoralni problem*, SB, 5/1970, str. 227—240; P., *Koncilska propovijed*, ondje, str. 240—247.

¹³ *Del Verbum* 21.

¹⁴ *Del Verbum* 24.

¹⁵ Sv. Augustin, *Serm.* 179, 1; PL, 38, 966; citirano u DV, 25.

Pokazujemo dakle malo poštovanja prema Božjoj riječi i prema svome svećeništvu, ako se penjemo na oltar bez prethodne pripreme, držeći da naše slušateljstvo nije osobito zahtjevno.

Konkretan razlog koji bi nas morao navesti na to da se ozbiljnije i sami zalažemo za proučavanje i razmišljanje jesu i pojedine sektaške skupine koje katkada u svojoj nasrtljivosti imaju više uspjeha u odvrćanju od svetopisamskih istina negoli mi u obraćanju na njih. Ima ljudi koje smo mi odgajali u svojim župama i, čim su otišli u strani svijet, odmah su prihvatili krivovjerja, jer ih nikada nismo upozoravali na biblijske odlomke kojima se inovjerci služe. Pa i bez obzira na to, zavaravamo se, ako mislimo, da su nedjeljna čitanja Sv. pisma neposredno dostupna pučkome shvaćanju, te da se može govoriti o tome bez ikakva prethodnog umovanja.

Jesmo li ikada ozbiljno ispitali svoju svećeničku i propovjedničku savjest pred ovim koncilskim tekstom o svećenicima: »Budući da su službenici Božje Riječi, dnevno čitaju i slušaju Božju riječ koju su dužni izlagati drugima. A ako se ujedno trse da je i sami prime, postajat će iz dana u dan sve savršeniji Gospodinovi učenici, prema riječima apostola Pavla Timoteju: 'O tome razmišljaj! Ustraj u tome! Izvršujući ovo spasit ćeš i sebe i svoje slušatelje!' (1 Tim 4, 15—16). Tražeći način kako će ono o čemu su sami razmišljali zgodnije predati drugima, još će dublje prodrijeti u 'neistraživo bogatstvo' (Ef 3, 8) i mnogovrsnu Božju mudrost.«¹⁶ Uputno se ovdje podsjetiti koliko puta znamo posegnuti za kakvom egzegetskom knjigom, priručnikom, ako ne možemo dokučiti sami unutarnju povezanost biblijskih čitanja. Koliko se inače služimo biblijskim pomagalima: Rječnikom bibl. teologije, biblijskim člancima i časopisom?

Liturgija. U propovijedi je također, prema koncilskim uputama, nužno imati u vidu liturgijsko blago dotičnog blagdana ili godišnjeg doba. Znamo da postoje liturgijski ciklusi koji imaju svoje poruke, okvire i zakone. »Propovijedanje neka crpi poglavito iz vrela Svetog pisma i liturgije, jer navješćuje čudesna djela Božja u povijesti spasenja ili u otajstvu Kristovu koje je uvijek u nama prisutno i djelatno, osobito u liturgijskim slavljenjima.«¹⁷ Prođe nam možda poneki svetački blagdan, a da odnosnog sveca nismo ni spomenuli u propovijedi, ili smo se zadovoljili kakvom kratkom zgodom iz njegova života, ne pokušavajući pronaći onu dragocjenu spojnicu između svečeva životnoga luka i Kristove nauke i svjetla. Osim toga, tu nam je sve ono misno i euharistijsko bogatstvo o kojem sigurno manje govorimo nego što bi bilo potrebno.

Konkretne prilike. Sabor s ponosom ističe da je Katolička Crkva »već od početka svoje povijesti naučila izražavati Kristovu poruku služeći se pojmovima i jezikom različitih naroda te ju je pokušala osvijetliti i mudrošću filozofa: i to sa svrhom da Evandjelje prilagodi shvaćanju svijui i, koliko je potrebno, zahtjevima mudraca. I taj prilagođeni način navije-

¹⁶ Presbyterorum Ordinis 13.

¹⁷ Sacrosanctum Concilio 35.

štanja objavljene riječi mora ostati zakonom svake evangelizacije¹⁸. S druge pak strane, Sabor ima na pameti činjenicu da je danas vrlo teško propovijedati, što ipak nimalo ne umanjuje, već pače pojačava dužnost svećenika-propovjednika. On se mora truditi da njegova propovijed odgovara situaciji njegove župe, slušateljstvu i duhu kulture. »Svećeničko propovijedanje — koje je u današnjim prilikama vrlo često izvanredno teško — da bi lakše pokrenulo srce i duh slušatelja, ne smije izlagati riječ Božju samo općenito i to apstraktno nego vječnu istinu Evandjelja mora primjenjivati na konkretne životne prilike¹⁹. U ovo zadnje doba manje se nalazi u propovijedima građe i primjera izvan dohvata nas i našega naroda. Jasno je da u konkretnim primjerima valja biti oprezan. Ali zato imamo na raspolaganju širok izbor slika iz svakodnevnoga seljačkog, gradskog, tehničkog, znanstvenog itd. života. I uhu godi i u srce se bolje upija propovijed konkretna jezika, ukusnih slika, bremenita mislima, poticajna na dobro djelo.

5. Krist — uzor propovjednika

Svi dobro znamo da je sastavni dio Kristova poslanja bilo i njegovo propovijedanje Evandjelja. O njemu, koji je nakon kušnje u pustinji »počeo propovijedati 'Obratite se. Ta približilo se Kraljevstvo'« (Mt 4, 17), glas »puče po svoj okolici. I, slavljen od svijetu, naučavaše po njihovim sinagogama« (Lk 4, 14—15). Snaga i ljepota njegovih govora zapažena je ne samo od njegovih slušatelja: »Bijahu zaneseni njegovim naukom. Ta učio ih je kao onaj koji ima vlast, a ne kao pismoznanci« (Mk 1, 22); »i svi su mu povlađivali i divili se milini riječi koje su tekle iz njegovih usta« (Lk 4, 22); »Sav je narod bio očaran njegovim naukom« (Mk 11, 18), »visio o njegovoj riječi« (Lk 19, 48). Ali i neprijatelji su mu priznavali da »nikada nitko nije ovako govorio« (Iv 7, 46).

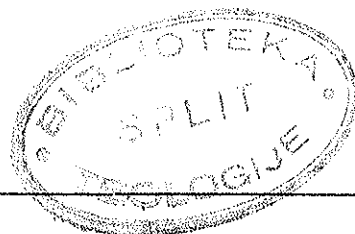
Ono po čemu je Krist zanosio mase jest njegova razumljiva i prijemljiva riječ. Neuki svijet i apostoli uspjeli su zapamtiti toliko njegovih misli, primjera i prispodoba što su bile izgovorene u iskustvenim životnim okolnostima. »Mnogim takvim prispodobama navješćivaše im Riječ, kako već mogahu slušati. Bez prispodobe im ne govoraše« (Mk 13, 33—34). Što mislimo je li se Krist pripremao za propovijed? Sveto pismo nam izričito govori na više mjesta kako je Krist odlazio u osamu gdje je molio i razmišljao. A isto je tako razgovarao sa svojim učenicima, s njima išao otvorenih očiju kroz Božju prirodu. Ljudi su lako pamtiti njegove riječi jer su zahvaćale sav njihov rad, njihova zanimanja, njihove uspjehe, usjeve, gore, gradove, grobove, zdenice, voćnjake, vinograde . . .²⁰ što je sve obilno iskorištavao kao sliku Kraljevstva Božjega. Kad bi se Isus pojavio u ovo

¹⁸ Gaudim et Spes 44.

¹⁹ Presbyterorum Ordinis 4.

²⁰ Usp. Dr. Kralik, Propovijed, /VDB, 7—8/1964, str. 145—146.

naše moderno doba, sigurno bi se služio svim suvremenim dostignućima i slikama da njima oprimjeri rast, snagu i čudesnost Božje prisutnosti u nama. Ali on to ostavlja nama i šalje nas, dva po dva ili po desetak godišnje, da idemo, da propovijedamo, da rod donosimo i da rod naš ostane (usp. Iv 15, 16). On nam se dakle ukazuje ne samo kao onaj o kome moramo propovijedati, već i kao onaj od koga imamo učiti kako se propovijeda. On je i sequendus i imitandus!

IZDANJA CENTRA »REGINA MUNDI«

1. Alessandro Pronzato: »A JA VAM KAŽEM« — **Putokaz za razmatranja**, Zagreb 1974. Preveo i tehnički uredio Mirko Cerovac. Knjiga ima 327 stranica. Cijena 50 din.
2. Alessandro Pronzato: TISUĆU I JEDNA SESTRA — **Likovi, problemi, situacije**, Zagreb 1975. Prevela Judita Čovo. Knjiga je prvotno namijenjena redovnicama. Svima može pomoći da im stari i uvijek novi ideali života opet zasinu u punom sjaju i privlačnosti. Knjiga ima 186 stranica. Cijena 60 din.
3. VELIKA PORUKA LJUBAVI — **Vade-mecum svećeničkih i redovničkih duša**. Knjižica od 120 stranica. Cijena 40 din.
4. S NEBA PORUKA RADOSTI KROZ BOL. Knjižica je nastavak »Velike poruke ljubavi« i iz istog je vrela. Ima 78 stranica. Cijena 20 din.
5. Marija Hepp: PORUKA IZ MARIENFRIEDA. Prema 7. izdanju originala priredio o. Ivan Jeger. Knjižica ima 32 stranice. Cijena 5 din.
6. VI MOŽETE SPASITI SVIJET. Životopis Marije Graf. 36 stranica. Cijena 5 din.
7. POSLUŠAJTE RADOSNU VIJEST MILOSRDNE LJUBAVI MALIM DUŠAMA. Ukratko sabrani glavni poticaji i želje Presv. Srca Isusova s pozivom u učlanjene u »Djelo malih duša«.

Narudžbe: Zajednica sestara
»Regina mundi«
Mrzlopoljska 3
41040 Zagreb — Dubrava

ili Zajednica braće
»Regina mundi«
F. Račkoga 12
43260 Križevci